
Ще одним видом покарання є арешт Ст. 101 КК це одне з покарань, яке пов'язане із ізоляцією неповнолітнього від суспільства. Арешт призначається особам, які досягли 16 річного віку і строк його не повинен перевищувати 45 діб. Звісно ж такі неповнолітні відбувають дане покарання окремо від дорослих, з покращеними умовами перебування в спеціальних установах. Цікавим видається і той факт, що настання 18 років в період відбування арешту – не є приводом для зміни тривалості арешту, порівняно з тим, що передбачений у Ст. 101 КК України. І нарешті одне з найсуворіших покарань для неповнолітніх за КК України – це Ст. 102 позбавлення волі на певний строк. Таке покарання призначається в самому крайньому випадку і то за умов, якщо інші більш м'які покарання не будуть ефективними і не принесуть потрібного ефекту виправлення та ресоціалізації неповнолітнього злочинця. Мінімальний строк позбавлення волі – становить один рік. Максимальний строк такого покарання призначається в залежності від ступеню вчинення злочину, проте не може перевищувати строки, передбачені у Ч. 3 Ст. 102 КК України. Даний вид покарання призначається особам, які не досягли 18 річного віку. Проте, варто додати, що всі ці покарання призначаються неповнолітнім лише у крайніх випадках. Як ми зазначали, неповнолітні є привілейованою категорією і злочин, вчинений неповнолітніми є обставиною, що пом'якшує покарання.

Література:

1. Кримінальний кодекс України. Видавець Паливода А. В. Офіційний текст. – Київ, 2018. – С. 264.
2. Кримінальний кодекс України. Видавець Паливода А. В. Офіційний текст. – Київ, 2018. С. 264.
3. Кримінальний кодекс України. Видавець Паливода А. В. Офіційний текст. – Київ, 2018. С. 264.
4. Кримінальний кодекс України. Видавець Паливода А. В. Офіційний текст. – Київ, 2018. С. 264.

*О. Я. Кархут,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
НПУ імені М. П. Драгоманова*

ОСВІТНЄ ПРАВО УКРАЇНИ: ДЕЯКІ ДИСКУСІЙНІ ПРОБЛЕМИ

Проблематика системи права завжди викликала зацікавленість у науковців, а останнім часом виникла потреба в аналізі багатьох проблемних питань цього явища, необхідних як теоретикам, так і практикакам.

З розвитком суспільних відносин, науково-технічного прогресу відбувається удосконалення державно-правових і міжнародних інститутів, збільшується кількість нормативно-правових актів і договорів, правових прецедентів та інших форм права. Необхідність галузевої диференціації норм права обумовлена широтою й різноманіттям суспільних відносин, що регулюються нормами права.

В умовах ринкових відносин у юридичній науці сформувалися нові галузі права: транспортне, підприємницьке, медичне, екологічне, військово, торговельне, космічне право тощо. Виділились комплексні галузі права – аграрне, зобов'язальне.

Останнім часом в Україні почало розвиватися і освітнє право. Прийнято низку законодавчих актів з питань систематизації освіти, новітніх технологій освітнього процесу. Освітні відносини постають як самостійний вид правовідносин і за своїм змістом та складом істотно відрізняються від цивільних, адміністративних й інших правовідносин. Створюються комплексні інститути освітнього права, запроваджується класифікація законодавства в цій галузі.

Тому у світлі реформації поглядів на визначення системи права, перегляду критеріїв розмежування галузей права і важливості освіти для виконання державних завдань актуальним є аналіз місця правового регулювання суспільних відносин у сфері освіти в сучасній системі права України.

Освіта виступає в якості специфічного об'єкта правового впливу, а відносини, що складаються в цій сфері – предметом спеціального правового регулювання [1, с. 5].

Дана проблематика має значення як для теорії держави і права, методології правового регулювання сфер діяльності, які об'єднують різноманітні за своєю природою відносини, так і для роботи органів державної влади при вирішенні завдань модернізації системи освіти.

Окремі аспекти правового регулювання освіти та освітнього права протягом останніх років у своїх працях висвітлювали українські науковці – В. Андрущенко, Б. Андрусишин, В. Астахов, Р. Валєєв, В. Зайчук, В. Кремень, Є. Красняков, М. Курко, О. Мельничук, С. Ніколаєнко та ін. Незважаючи на зростання в останні роки інтересу науковців до проблем освіти, на жаль, ґрунтовного наукового опрацювання вищенаведена тема у вітчизняних джерелах ще не отримала. Слушно зауважує Б. Андрусишин, що освітнім правом займається дуже вузьке коло осіб, тому нарощування наукових знань у галузі, їх систематизація значно відстає від потреб суспільства у сфері освіти [2, с. 6]. Становленням в Україні освітнього права, обговоренням його необхідності, доречності, механізмів дії займаються

громадські утворення. З ініціативи Міжнародного фонду “Відродження” було оголошено конкурс “Розробка навчальних курсів з освітнього права” [3].

Проблема місця освітнього права в системі права України, його змісту та структури вирішується в юридичній науці неоднозначно. Для розгляду цього питання доречно звернутися до окремих концептуальних понять загальної теорії права.

Українська правова система і система права України – взаємозалежні, але не ідентичні поняття. Правова система – більш широке, узагальнююче поняття, що включає в себе як систему права, так і інші компоненти, зокрема, правову ідеологію, мислення, свідомість, культуру і юридичну практику – правозастосовну і юрисдикційну. Система права України – один із головних компонентів правової системи, її нормативна основа.

Система права – це об’єктивно зумовлений системою суспільних відносин комплекс взаємопов’язаних і взаємодіючих чинних норм певної держави, логічно розподілених на відносно самостійні частини (галузі, підгалузі, інститути права), що характеризуються єдністю та узгодженістю [4, с. 294]. Галузі права є найбільшими складовими частинами системи права. Вони являють собою сукупність відносно відособлених, автономних юридичних норм, що регулюють певну сферу суспільних відносин [5, с. 563].

У теорії держави та права і дотепер вважається, що в основі розподілу права на галузі та інститути є два критерії: предмет і метод правового регулювання. Наявність різних видів суспільних відносин ще не створює системи права та не породжує його галузей, але об’єктивно або суб’єктивно може привести до необхідності регулювання даних відносин правом.

До двох названих критеріїв виділення галузей додають і інші, зокрема, функції, які виконує та або інша галузь права в загальній системі права, тобто основні напрямки й характер правового впливу на суспільні відносини. Варто підкреслити, що дискусія про об’єктивні критерії виокремлення галузей права триває по сьогодні.

Отже, галузі права, що виділені за предметом і методом правового регулювання, становлять головний елемент української правової системи та поділяються на три основні групи: базові (фундаментальні) – охоплюють головні правові режими (конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне право та відповідні їм процесуальні галузі); профілюючі (спеціальні) – де правові режими модифіковані, пристосовані до особливих сфер життя суспільства (трудова, земельна, право соціального забезпечення, сімейне право); комплексні – для яких характерне поєднання різнорідних інститутів профілюючих і спеціальних галузей: господарське, аграрне, екологічне, торговельне право, морське право [4, с. 299].

У сучасній класифікації галузей права, що представлена в науковій і навчальній юридичній літературі, освітньому праву як галузі самостійного місця практично не відводиться. Таке положення обумовлено досить гострими дискусіями серед учених-юристів щодо того, чи вважати освітнє право правовою галуззю, чи ні.

Основним аргументом противників є те, що в освітньому праві відсутні власні предмет і метод правового регулювання суспільних відносин – головні критерії галузевої диференціації. Прихильники можливості, більш того, необхідності виділення освітнього права як галузі права доводять, що вже сама природа й специфіка відносин, що складаються в сфері освіти, дають всі необхідні й достатні підстави для виділення освітнього права як цілком сформованої правової галузі, що має комплексний характер [6, с. 197].

Існує також точка зору про те, щоб лише відокремити відповідний законодавчий масив та виділити відповідну навчальну дисципліну, присвячену вивченню правового регулювання освітньої діяльності.

З розвитком суспільства і правової системи можлива поява нових критеріїв виділення галузей у системі права. Такі універсальні критерії розподілу норм права на галузі та інститути, як предмет та метод правового регулювання, не витримують випробування часом. Вони є формалізованими й заважають розвитку науки про галузі права.

Можна погодитися з думкою, що за критерій класифікації норм права на галузі та інститути необхідно брати об'єкт (усі суспільні відносини, що регулюються правом) і предмет правового регулювання (частина суспільних відносин, що належать до об'єкта та регулюються даними нормами). При цьому не можна заперечувати наявність особливих суб'єктів права (учасників суспільних відносин), методів правового регулювання, принципів, санкцій і функцій окремих галузей права, джерела права.

Отже, освітня діяльність має достатні підстави для самостійного галузевого регулювання. Розмежування галузей права та обґрунтування їхньої самостійності – вагоме питання для правової науки. Але це проблема більше внутрішньоправова і важлива для самих учених-юристів. Для суспільства в цілому пріоритетними є повнота, всебічність та ефективність правового регулювання суспільних відносин, у тому числі в галузі освіти.

Література:

1. *Кархут О. Я.* Механізм правового регулювання суспільних відносин у сфері освіти: теоретико-правовий аспект: монографія / О. Я. Кархут. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 225 с.
2. *Андрусишин Б. І.* Освітнє право України: шлях та перспективи розвитку / Б. І. Андрусишин // Освіта: всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2010. – № 50. – С. 6-7.

-
3. Міжнародний фонд “Відродження” [офіційний сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.irf.ua>.
 4. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. – 2-ге видання / О. Ф. Скакун. – Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
 5. Марченко М. Н. Теория государства и права : учебник / М. Н. Марченко. – 2-е изд. – Москва : Проспект, 2009. – 565 с.
 6. Ягофаров Д. А. Образовательное право: термин и понятия / Д. А. Ягофаров // Власть и властные отношения в современном мире : материалы IX научно-практической конференции, приуроченной к 15-летию Гуманитарного университета (г. Екатеринбург) 30-31 марта 2006 г. : доклады / редкол. : Л. А. Закс и др. : в 2 т. – Екатеринбург : Гуманитарный ун-т, 2006. – Т. 2. – С. 195-205.

*М. С. Корець,
доктор педагогічних наук,
кандидат фізико-математичних наук, професор,
академік АНВО України, заслужений працівник освіти України,
проректор з науково-педагогічної та
адміністративно-господарської роботи
НПУ імені М. П. Драгоманова*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Основним нормативним документом в Україні, який регулює запровадження енергозберігаючих технологій є Закон України “Про енергозбереження” (№ 75/94 – від 01.07.1994, з поправками від 08.06.2017). Згідно даного закону метою законодавства про енергозбереження є регулювання відносин між господарськими суб’єктами, а також між державою і юридичними та фізичними особами у сфері енергозбереження, пов’язаної з видобуванням, переробкою, транспортуванням, зберіганням, виробленням та використанням паливно-енергетичних ресурсів, забезпечення заінтересованості підприємств, організацій та громадян в енергозбереженні, впровадженні енергозберігаючих технологій, розробці і виробництві менш енергоємних машин та технологічного обладнання, закріплення відповідальності юридичних і фізичних осіб у сфері енергозбереження [1].

Україна відноситься до енергодефіцитних країн, яка задовольняє свої потреби в паливно-енергетичних ресурсах за рахунок власного їх видобутку менш, ніж на 50%. Водночас ефективність використання їх в економіці України та соціальній сфері дуже низька. Енергоємність валового внутрішнього продукту в Україні на сьогодні більш, ніж вдвічі вища за енергоємність промислово розвинутих країн Західної Європи і продовжує